

Betreft

Rondetafelgesprek, 23 mei a.s.

Amsterdam, 16 mei 2022

Geachte heer Westerhof,

Hartelijk dank voor de uitnodiging voor het rondetafelgesprek van de commissie Buitenlandse Zaken over de uitkomsten van het onderzoeksprogramma “Onafhankelijkheid, Dekolonisatie, Geweld en Oorlog in Indonesië, 1945-1950”. Namens het Nationaal Comité 4 en 5 mei neemt mw. drs. L.A.M. van der Linden graag deel aan het gesprek.

Het Nationaal Comité 4 en 5 mei is op 27 november 1987 bij Koninklijk besluit ingesteld met als doel het geven van richting aan de zingeving van herdenken, vieren en het levend houden van de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog, de organisatie van de jaarlijkse Nationale Herdenking op 4 mei en de organisatie van de jaarlijkse Nationale Viering van de Bevrijding op 5 mei.

De uitkomsten van het onderzoeksprogramma raken direct aan deze taakstelling omdat de oorlog in Azië zowel deel uitmaakt van de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog als van de Nationale Herdenking. Zo staat er sinds 1947 in het monument op de Dam een urn met aarde uit voormalig Nederlands-Indië en herdenken we sinds 1961 alle burgers en militairen die “in het belang van het Koninkrijk zijn gevallen”, een wijziging die destijds vooral met het oog op Indië-veteranen is doorgevoerd. Zowel de Japanse bezetting als de periode 45-49 zijn zo al decennia verankerd in de Nationale Herdenking. Voor het Nationaal Comité is de vraag dus niet *of* dit oorlogsverleden een plek heeft op de Nationale Herdenking, maar *hoe* we stilstaan bij dit deel van het Nederlandse oorlogsverleden, en welke slachtoffers we daarbij herdenken.

Het Nationaal Comité heeft deelgenomen aan de klankbordgroep van het betreffende onderzoeksprogramma met als doel op adequate wijze aangesloten te blijven en te reflecteren op welke wijze er een herijking moet plaatsvinden op het memorandum en de tijdens de Nationale Herdenking uitgesproken teksten en verdere programmering. Het Nationaal Comité vindt het belangrijk dat alle getroffen – militairen en burgers – zich welkom en gesteund voelen, zonder dat de ernst van het geweld tijdens de oorlog in Indonesië terzijde wordt geschoven.

Het Nationaal Comité heeft besloten wijzigingen door te voeren, deze zijn ook uitgesproken op de afgelopen herdenking van 4 mei 2022. Belangrijke wijzigingen;

- Allereerst noemen we sinds dit jaar voorafgaand aan de twee minuten stilte tijdens de herdenking op de Dam de koloniale oorlog in Indonesië bij naam. We verwijzen hiermee naar alle Nederlandse én Indonesische slachtoffers die tijdens dit conflict vielen.
- Ten tweede noemen we in de kranslegging voor burgerslachtoffers in Azië vanaf dit jaar ook honger en dwangarbeid als doodsoorzaak, in verwijzing naar de vele hongerdoden en dwangarbeiders onder de Indonesische bevolking.

Deze aanpassingen zijn in lijn met ons streven recht te doen aan de herinnering aan alle burgerslachtoffers die vielen tijdens wat historicus en NIOD-onderzoeker Peter Romijn ‘de lange Tweede Wereldoorlog’ noemt. Dit is de gehele periode 1940-1949, die zowel in Europa als in Azië getekend werd door “oorlogsgeweld, repressie en vervolging, deportaties en massamoord, gedwongen tewerkstelling, armoede, honger”. In Azië omspande de Lange Tweede Wereldoorlog zowel de Japanse bezetting, de Revolutie en Bersiap daarna, als de door Nederland gevoerde koloniale oorlog. Zo is deze tijd volgens het merendeel van de ca. 300.000 naoorlogse landverhuizers uit Indonesië ook ervaren, aaneengesloten en ondeelbaar.

Het oude geschiedbeeld vanuit een Nederlands, bestuurlijk perspectief, waarin de Nederlandse dadertol niet voldoende onder ogen wordt gezien, is achterhaald door nieuwe maatschappelijke en wetenschappelijke inzichten. Dat geldt *mutatis mutandis* ook voor de bestaande herdenkingspraktijken. De veranderende kijk op het koloniale verleden vraagt niet om ad hoc of eenmalige aanpassingen. Het betreft hier een collectieve en maatschappelijke discussie, waarbinnen het Nationaal Comité zich verbindend naar de samenleving en betrokken partners zal opstellen en zich hier continue voor zal inspannen.

Hoogachtend,

Wim van de Donk

Voorzitter, Nationaal Comité 4 en 5 mei